

## לכבוד

ראש מכון עמקה של הלכה – ערד

הגרי"מ בלושטיין שליט"א

שלום וברכה!

אחדשה"ט בהוקרה, בתשובה למכתבו בענין קדושת שביעית במקומות שנכבשו על ידי מלכים, ועוד. אקדים תחילה, את הידוע מכבר, שכן, נחלקו הראשונים האם שביעית בזמן הזה, נוהג מדאורייתא או מדרבנן. דעת הרמב"ם היא ששביעית בזמן הזה דרבנן בלבד, כפי פשוט לשונו בפרק י' מהלכות שמיטה ויובל ה' ט' שכתב "מדבריהם" דקאי אף על שביעית בארץ, וכן נראה דעת הראב"ד. ואמנם יש ראשונים כמו הרמב"ן והרשב"א הסוברים ששביעית בזמן הזה הוא מן התורה. אולם החזו"א הכריע בסדר השביעית סימן ג' סק"ח כדעת הרמב"ם ששביעית בזמן הזה דרבנן. אלא שאינה נוהגת אלא בארץ ישראל בלבד ולא בחוץ לארץ, כדאיתא במשנה קידושין דף לו ע"ב, ובירושלמי ריש פ"ו דשביעית, וברמב"ם פ"ד מהלכות שמיטה הכ"ה.

ואיתא ברמב"ם פרק ד' מהלכות שמיטה ויובל ה' כ"ו – כל שהחזיקו בו עולי בבל עד כזיב: אסור בעבודה, וכל הספיחין הצומחים שם אסורים באכילה. וכל שלא החזיקו בו אלא עולי מצרים בלבד: אע"פ שהוא אסור בעבודה בשביעית – הספיחין שצומחים בו, מותרים באכילה.

אלא שגבולות ארץ ישראל היום, אף שיש מהם המפורשים בתורה או בש"ס. מכל מקום אי אפשר היום לסמוך שאלו הערים הנקראים כך גם היום, שהם הם הגבולות האמיתיים, וכמו שכתב החזו"א שם סק"ט לענין בית שאן, שאי אפשר לסמוך שהמקום שנקרא היום בית שאן, הוא בית שאן שהיה בזמן הגמ'. ועוד כתב החזו"א שם סק"ח שאין לסמוך היום על מפת הארץ כי הם לא דקדקו בדברי חז"ל. ובינתיים גם שמות הערים ומקומותיהן נשתנו (חוט שני עמ' רכט).

**והנה, לענין העיר עזה,** אם היא מארץ ישראל או מחוץ לארץ – עיין בשו"ת מהרי"ט סימן מ"ז שכתב שבעזה לא נוהגים לעשר, ורבותינו הקדמונים שבירושלים החזיקוה כחוץ לארץ לענין תרומות ומעשרות ושביעית. אולם בשו"ת רדב"ז (ח"ד סימן ל') כתב שעזה כבשורה עולי מצרים, ופירותיה חייבים בתרומות ומעשרות מדרבנן, ונוהג בה קדושת שביעית, אך הספיחים הצומחים שם מותרים באכילה.

**ירוחם, ומצפה רימון –** יש חשש שהם חוץ לארץ. **ים המלח –** אע"פ שמפורש בתורה שהוא גבול ארץ ישראל, אך למעשה אי אפשר לדעת היום היכן הוא הגבול, כי במשך הדורות נתמעט הים. ולכן כל השטח הסמוך לים המלח יש להחשיבו כספק ארץ ישראל. **עבר הירדן –** הוא כארץ ישראל לכל דבר, כמו שכתב החזו"א בסדר השביעית סימן ג' ס"ק כ"ה, והוא מה שנקרא היום "רמת הגולן". אך כיון שלא כבשורה עולי בבל, אין הספיחין אסורים בה (חוט שני עמ' רלב, להגר"נ קרליץ זצ"ל). ואיתא ברמב"ם [פ"ד מהלכות שמיטה ויובל הכ"ח] שעבר הירדן נוהג בה שביעית מדרבנן, וספיחי עבר הירדן מותרים באכילה. ולענין **הנגב וערבה,** רוב רובו של השטח, שייך לארץ ישראל. אבל למעשה אין נפק"מ כי גם על ספק א"י נוהגים בו דיני שביעית. ולענין מה שכבש שלמה המלך, הכוונה לאילת – דינו כחוץ לארץ.

**ולענין כיבוש מלכים,** כגון אגריפס המלך, כתב הכסף משנה שהמקומות שכבשו מלכים בתקופת בית שני, יש להם דין כיבוש עולי בבל ונוהגים בהם דיני שביעית. והחזון איש הורה שכל מקום שהוא ספק ארץ ישראל – יש להחמיר לנהוג בו דיני שביעית, ואין לומר בזה ספק דרבנן לקולא.

בברכה

פ. ש. קורנפלד